

לאור

עיונים לאור תורתו של
מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

גיליון 115
פרשת יתרו ה'תש"פ

לפרשת יתרו
הרב אברהם שפירא זצ"ל
השבת הממלכתית

הרב אברהם וסרמן
קדושת משפטי ישראל

פרופ' אביעד הכהן

אגרות קודש

הרב שלמה לוי

בירור-הלכה

הרב בנימין טבדי

תורה של הנפש
בעקבות משיח

הרב אלישע וישליצקי

אמונה בהירה

הרב חגי לונדין

לאורו לילדים

באור צעיר

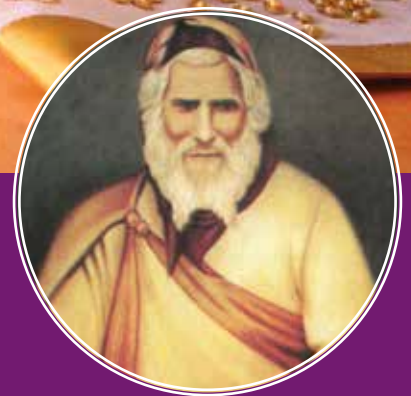

משנת מרן
האור החיים
הקדוש

זיע"א

לשולחן שבת
פרשת יתרו

- נא לשמור על קדושת הגיליון - טעון גניזה -

מתורתו של
ה'אביר יעקב'

רבנו יעקב אבוהצירא

זיע"א

לפרשת יתרו

הגאון הרב אברהם שפירא זצ"ל
ראש ישיבת 'מרכז-הרב' והרב הראשי לישראל

ההכנה לקבלת התורה

את התורה והמצוות, הרי זה כאילו קיימם. אמנם הוא לא למד והוא אינו יודע, אולם עצם הנכונות שלו לקיים את מה שיאמרו לו היא עצמה נחשבת כאילו עשה זאת. הנכונות שלו נחשבת כחכמה. ובשערי תשובה (שער ב, אות י) ר"י מביא לכך שני מקורות. הראשון שבהם הוא מדברי המכילתא הדורשת את הפסוק: "וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ה' את משה ואהרן כן עשו" (שמות יב כח) - "וכי מיד עשו והלא לא עשו עד ארבעה עשר לחדש. אלא כיון שקיבלו עליהם לעשות, מעלה עליהם הכתוב כאילו עשו מיד". והשני לקוח מתוך מסכת אבות דרבי נתן (פרק כב) האומרת: "כל שמעשיו מרובים מחכמתו, חכמתו מתקיימת שנאמר נעשה ונשמע" וכו'. הכלל האומר: "כל שמעשיו מרובים מחכמתו, חכמתו מתקיימת" אינו אמור רק כשהאדם יודע מה עליו לעשות אלא שעדיין לא הגיע זמן החיוב, כפי שהיה בקרבן הפסח, אלא גם כשהאדם אינו יודע כלל מה עליו לעשות, והוא מצפה לקיום התורה בלא שהוא יודע מה היא. גם אז נאמר כלל זה.

אולם, גם לאחר הסברו זה של רבנו יונה ניתן עדיין לשאול על המשנה: אמנם ייתכן שמעשיו של האדם יהיו מרובים מחכמתו כאשר הוא אינו יודע את כל המצוות, אולם, כיצד תיתכן מציאות שתהיה בה חכמתו של האדם פחותה ממעשיו לאחר שהוא יודע את כל המצוות כולן? אלא מכאן משמע שהכלל כל שמעשיו מרובים מחכמתו וכו' אינו אמור רק לגבי המצוות עצמן, אלא הוא קיים לגבי כל פרט ופרט מדקדוקי התורה אשר אין לה סוף. וכל זמן שאין האדם יודע את כל דקדוקי התורה אך הוא מצפה לדעתם, נאמר עליו "כל שמעשיו מרובים מחכמתו מתקיימת". זו היא ההכנה לתורה. ושאיפה זו לחכמת התורה שיסודה הוא בהכרת גודל ערכה ונחיצותה לאדם היא גם היסוד לדרגה שבכל יום יהיו דברי תורה כחדשים, ועל זה נצטוו עוד קודם מתן תורה כאמור לעיל שכל זה הוא בכלל ההכנה לקבלת התורה ועבודת ד' שהיתה לישראל בבואם להר סיני.

"בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים, ביום הזה באו מדבר סיני. ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ההר. ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר: כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל. אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל" (שמות יט א-ו).

פרשה זו היא הפתיחה וההקדמה לקבלת התורה. "ביום הזה" - "לא היה צריך לכתוב אלא 'ביום ההוא', מהו 'ביום הזה' שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו" (רש"י, שם). לא רק בסיום התורה, לאחר השלמתה, נאמר "היום הזה נהיית לעם לה' אלהיך" (דברים כז ט) - "בכל יום יהו בעיניך כאילו היום באת עמו בברית" (רש"י, שם), אלא עוד קודם לקבלת התורה באה האזהרה "שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו". זו היא הקדמה לקבלת התורה. כי עוד קודם לשמיעת דברי ד' יש צורך בהכנה. עוד קודם להיות האדם "שקוד ללמוד תורה" (אבות פרק ב משנה יד), מצווה הוא: "והתקן עצמך ללמוד תורה" (שם, משנה יב). יש צורך בהתקנה והכנה ללימוד התורה. ועל כן פוסק הרמב"ם (בהלכות תלמוד תורה, פרק ד הלכה א) ש"אין מלמדין תורה אלא לתלמיד הגון נאה במעשיו או לתם, אבל אם היה הולך בדרך לא טובה מחזירין אותו למוטב ומנהיגין אותו בדרך ישרה ובודקין אותו ואחר כך מכניסין אותו לבית המדרש ומלמדין אותו וכו'. עוד קודם ללימוד צריך האדם להכין את עצמו לקבלת התורה. וההכנה הזאת, עבודה גדולה היא. בהתגלותו הראשונה של הקב"ה אל משה נאמר "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה" (שמות ג, יב), והעבודה "על ההר הזה" היא להיות מוכנים לתורה. זו היא עבודה רוחנית, להיות מוכנים לומר "נעשה ונשמע". עבודת ה' היא זו, התיגענותו של האדם להיות מוכן לקבל את התורה עוד לפני שהוא יודע מה היא התורה.

וההכנה הזאת לומר נעשה ונשמע היא עבודת ה' לדורות. במשנה (אבות פרק ג משנה ט) אמרו: "כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת". וכתב על כך רבנו יונה: "יש לשאול איך אפשר להיות מעשיו מרובין מחכמתו, ואם אינו יודע התורה והמצוות וכי יש לו לעשות המעשים האלו, ורבנו יונה מבאר שהמשנה מדברת על התשוקה לחכמה. החכמה מתקיימת רק אם יש תשוקה אליה, אך אם אין תשוקה אין היא מתקיימת. ור"י מוסיף ואומר שכאשר האדם מוכן לקיים

השבת הממלכתית

הרב אברהם וסרמן
רב קהילת גבורת מרדכי גבעתיים
ור"מ בישיבת ההסדר רמת גן

זכור את יום השבת

דיזנגוף טען ששמירת השבת פירושה שמירה של הצביון "העברי הלאומי של העיר" שתושביה הגיעו ממקומות שונים, ו"ליכודם ומיזוגם לחטיבה לאומית ציבורית אחת". העירייה הגדירה במודעותיה את השבת כ"אות הסולידריות הלאומית שלנו הנפלאה", ואת מחללי השבת בפרהסיה האשימה בפגיעה בנפש האומה (על פי הספר 'להכות שורש', והמאמר 'דת ופרהסיה בתל אביב המנדטורית', ענת הילמן, קתדרה 105, 2002).

לצערנו, מאז ימי הרב קוק ודיזנגוף, מעמדה של השבת בכל הארץ, ובתל אביב בפרט, הולך ומידרדר. המאבק הנוכחי נראה כאחד הגורליים ביותר, בין פורט סעיד לעיר עברית. שמירת השבת אינה עניין של "פגיעה ברגשות הדתיים". אמנם קיימים מאבקים למניעת חילול שבת ליד ריכוזים של אוכלוסייה דתית, אבל הנושא העיקרי הוא לא פחות מאשר שאלה קיומית. מי שחרד לעצם קיומה של המדינה, אינו יכול להישאר אדיש כשהשבת נרמסת בפרהסיה בקצב הולך וגובר. הנדון שלפנינו אף עולה בחשיבותו על כל נושא אחר - דמותה ועצם קיומה של מדינת היהודים.

את חילול השבת כדי למלא סיפוקים מידיים, ניתן לדחות כדרך שדוחים כל רצון פרטי שמתנגש בצורכי הכלל. זכותו של הפרט למילוי רצונו מוגבלת בכל חברה, במגבלות שונות, והפרט צריך לבטל את רצונו מפני הכלל. הצורך הכללי הוא שגם לבעלי העסקים ועובדיהם תהיה מנוחה.

אך ישנם קולות הנושאים את אידיאולוגית החופש, מציגים אותה כשוות ערך לחשיבות קדושת השבת, וקוראים ל"פשרה מידתית" בין האידיאולוגיות.

מעשית, זהו מצג שווא. הכול יודעים את משמעותה ההרסנית של שיטת הסלאמי הזאת שתהפוך את בעלי העסקים לעבדים נרצעים. בשלב ראשון "רק X עסקים פתוחים", רק בתל אביב ולא במקומות אחרים, כאילו ניתן באמת להגביל את התופעה, שתוך זמן קצר תתפשט לכל העסקים ובכל הארץ, בלי מעצורים. אך גם אם חילול השבת בפרהסיה יישאר מוגבל, הרי הוא סותר נדבך נוסף באופייה היהודי של המדינה, ומשמעותו עמוקה והרסנית.

אם נשכיל לנהל אותו בתבונה, בחקיקה ובהסברה, באומץ ובעמידה נחושה על יסודות חיינו הלאומיים והרוחניים, נאיר קרן אור ותקווה להמשך שגשוג קיומנו בארץ הקודש.

(בימים אלו, יצא לאור ספרו החדש של הרב וסרמן: 'קורא לדגל' - הראייה קוק ותנועת דגל ירושלים).

אין חדש תחת השמש. כבר בימי שיבת ציון התעוררה בעיה חריפה של חילול שבת במסחר ובתעשייה, ונחמיה התקומם והזכיר לעם שהגלות נגרמה גם בגלל חילול שבת. בהמשך, הפעיל נחמיה את סמכותו החוקית והפסיק את התופעה לגמרי (נחמיה יג, טו יח).

לאחר אלפיים שנות גלות, חזרנו לארצנו באורח פלא ונגד כל הסיכויים, כהבטחת התורה והנביאים, ושוב עלו מאבקים על צביון השבת, הפעם בעיר העברית הראשונה. כבר בימי המנדט היה מאבק טעון במיוחד, מכיוון שכל צד רצה להטביע את חותמו בשאלה איך ייראו ערים עבריות חדשות מכאן ואילך. לכולם היה ברור שתל אביב תהיה המודל לחיקוי בכל הארץ. תל אביב גם הייתה חלון הראווה של היישוב המתחדש בארץ ישראל, כלפי העולם היהודי, ובכלל. גם היום תל אביב איננה אי בודד ומנותק, אלא מודל לכל הארץ ומשדרת לעולם כולו מהי דמותה של המדינה היהודית.

הרב הראשי הראשון לארץ ישראל, הראי"ה קוק, הבהיר כי הלאומיות היהודית מחייבת את נושאייה ביתר שאת בשמירה על דת ישראל, שעמה היא מזוהה וממנה היא נובעת בכל שנות ההיסטוריה. לכן השמירה על כבוד הדת בפרהסיה מחייבת גם את מי שלא שומרים מצוות בחייהם הפרטיים. כך כתב למאיר דיזנגוף ראש העיר הראשון של תל אביב, שהיה מקורב אליו, בקשר ל"חוקת השבת" בתל אביב: "אני מוצא שהדרישה... היא דרישה אזרחית עברית גמורה ולא דרישה דתית. בתור אזרחים עברים בארץ העברית אנו דורשים שדת ישראל תהיה מוכרת בזכותה הרשמית, וזה מחייב שבעניינים של ציבוריות ושל פרהסיה תוכר קדושת השבת גם בתור חוקה אזרחית. פחות מזה לא יוכל לדרוש כל איש יהודי המכבד את עצמו ואת עמו".

דיזנגוף אכן תמך בחוקת שבת, לאו דווקא מהצד ההלכתי אלא מהצד הלאומי. בשנת 1926 חוקקה העירייה חוק לסגירת עסקים והפסקה מוחלטת של תחבורה בשבת. לאחר שנתיים פנה בעל בית קפה יהודי לבית המשפט המנדטורי, וזה ביטל את החוק העירוני בטענה שהוא נוגד את חופש המצפון והדת. בשנת 1932 נוסח חוק מתון יותר שהשביח רק את התחבורה הציבורית העירונית.

המשורר הלאומי ח"נ ביאליק תמך באווירת השבת המסורתית וארגן את מסיבות עונג שבת ב'אוהל שם', אלא שהוא עצמו ננף על ידי דיזנגוף מכיוון שהאירוע היה מלווה בנגינת קונצרט. דיזנגוף כתב לביאליק שחילול שבת בפרהסיה יהפוך "את עירנו כפורט-סעיד (עיר הנמל המצרית שהייתה גם היא תחת שלטון האנגלים ונודעה כמרכז בילוי), שם הכול מותר, בלי גבול ובלי חוק".

קדושת משפטי ישראל

פרופ' אביעד הכהן
נשיא המרכז האקדמי שערי מדע ומשפט

משפט זכויות האדם בתקנות חכמי פאס

אפילו נאמר בשטר ההלוואה במפורש, כמנהג אותם ימים, שיכול המלווה לאסור את החייב ולשלו את חירותו - אין לתניה זו תוקף, שכן היא מעין תניה "בלתי חוקית" וכזו ה"מנוגדת לתקנת הציבור", שבטלה היא מעיקרה. גם במקרה החריג, שבו גזרו "בנידוי" על החייב "שלא יצא מבית הסוהר", מכיוון ש"אמוד הוא לברוח" ויש חשש אמתי שיימלט מן הדין, מסויג באופן מידתי, "במידה שאינה עולה על הנדרש", וכאשר יש חלופה ראויה בדמות ערבות כספית כנגד החוב - יש להוציאו לחופשי.

סיפור החיים של מהדיר הספר מרתק לא פחות. ד"ר מורי עמאר נולד בשנת 1958 בקזבלנקה שבמרקו, שם למד בבית ספר "אם הבנים" ובישיבת "נווה שלום". בהיותו בן עשר לימד אותו אביו לפענח את כתב היד האופייני לחכמי המערב, כתב 'חצי קולמוס' ולפענח את חתימות חכמי מרוקו שהיו באוסף כתבי היד המשפחתי. כבר בשחר ימיו נתוודע לחיבורו הקלאסי של רבי יעקב משה טולידאנו, "נר המערב", ולחיבור "מלכי רבנן" של רבי יוסף בן נאים, הסוקרים את תולדות חכמי מרוקו. בצעירותו נחשף מורי עמאר להרבה כתבי יד שהיו באוספים שונים ובעקבותיהם החלה התעניינותו בהיסטוריה של יהדות מרוקו ותולדות חכמיה לצד לימוד הספרות הרבנית הקלאסית וספרי היסטוריה כלליים. בגיל 17 החל ללמוד לימודי רפואה בשטרסבורג שבצרפת והיה פעיל בארגונים קהילתיים שונים במשך כשלושים שנה. משהחל לעבוד ולפרנס את עצמו, יזם את הדפסת שלושת ספרי המשפחה "מענה אברהם", "שמע שמואל" ו"דברי שלום ואמת". לימים, הוציא לאור שני כרכים של תקנות חכמי מכנאס שבהם נכלל גם אוסף תמונות מיוחד במינו של חכמי מרוקו ואוסף שכולל את דוגמת חתימותיהם המאפשר פענוח של כתבי יד נוספים. משתמה מלאכה זו, פנה לפרויקט הבא: במשך שש שנים עמל - בהוראת דודו הדגול, רבי שלום משאש (רבה של ירושלים) על ההדרת החיבור "רקח מרקחת", שיצא לאור במהדורה מצומצמת, עם פירוש בשם "אור מאיר", ואליהם הקדים מבוא רב ערך למשנתו הפרשנית והפילוסופית של המחבר, רבי רפאל בירדוגו. ד"ר עמאר הוא נצר לשושלת רבנים מפוארת. אביו, רבי מאיר עמאר היה בלשן ומדקדק חשוב. לצד עיסוקו בתורה, היה אחראי על תכניות לימוד העברית בתלמוד התורה שבמכנאס, פעיל בתנועה הציונית בעיר, מנהל בית ספר "אם הבנים" בקזבלנקה ולימים כיהן כרב בית כנסת בפאריז. סבו, רבי מרדכי היה מחשובי החכמים שבמכנאס, ואביו-זקנו, רבי שלום, היה דיין ונפטר בדמי ימיו, בן ל"ז שנה, כשהוא מותיר אחריו את החיבור "דברי שלום ואמת". אחד מאבות המשפחה, רבי שמואל, כיהן כדיין וחיבר את ספר השו"ת "דבר שמואל", ספר הדרושים "שמע שמואל", ושירים ומכתבים שעדיין ספונים בכתב יד.

ביוזמת המרכז להוראת המשפט העברי ולימודו במרכז האקדמי "שערי מדע ומשפט", תצוין הופעת המהדורה החדשה של "תקנות חכמי פאס" באירוע חגיגי שיתקיים ביום שלישי הקרוב בשעות הערב, בבית "יד הרב נסים" בירושלים. בין השאר, יישאו דברים בערב זה עו"ד משה נסים, לשעבר שר האוצר והמשפטים; שופט בית המשפט העליון נעם סולברג; פרופ' משה בר אשר, נשיא האקדמיה ללשון העברית; ד"ר מיכאל ויגודה, ראש המחלקה למשפט עברי במשרד המשפטים, ועו"ד אלודד פרי, יו"ר קבוצת פרי נדל"ן. ד"ר מורי עמאר, מהדיר הערב, יחתום בדבריו את הערב.

הופעת חיבורו הגדול של ד"ר מורי מרדכי עמאר, תקנות חכמי פאס - דבר בעתו הוא. ראוי הוא לעלות על שולחן מלכים ולהימצא בכל בית דין ובית משפט בישראל. המעיין בו, ילמד שכוח תקנותיהם הגדולות של חכמי פאס בכל מגוון תחומי החיים בכלל, ובתחום המשפט האזרחי והמשפט הציבורי היהודי בפרט - יפה הוא רק לשעה אלא לדורות. מתקנות אלה, מהן ובהן, אפשר ואף חובה לחצוב אבני פינה למשפט הציבורי בן ימינו ולתורת זכויות האדם, תורה שמשלבת בין ערכים יהודיים ודמוקרטיים, שראוי - ואולי אף חובה - להטמיעם במערכת משפט של המדינה היהודית, היא מדינת ישראל.

תרומה חשובה ביותר לעניין זה מצויה בתורתם של "חכמי המערב", חכמי צפון אפריקה בכלל וחכמי מרוקו בפרט, שבמשך מאות שנים תיקנו תקנות שיש בהן בניין גדול וחשוב לתורת זכויות האדם.

אכן, כדרכו, המשפט העברי בכלל - ותקנות חכמי פאס בפרט - אינם מדברים כלל בלשון של "זכויות האדם" אלא ב"חובות האדם". "חובה" - לא הזכות - וראיית האדם כמְצוּוה - היא שניצבת במוקדה של תורת ישראל. אך כל הבקי, ולו מעט, בתורת המשפט ידע אל נכון שכנגד כל "חובה" ניצבת "זכות", ואין הן אלא שני צדיה של אותה מטבע.

וכך יוצר הציווי שנכלל במרכז הפרשה שלנו, בעשרת הדיברות, חובת "לא תרצח" את הזכות הבסיסית המוגדרת במשפט בן ימינו כזכות הבסיסית ביותר, "הזכות לחיים"; ובדומה לה חובת "לא תגנוב" משקפת את "זכות הקניין". ונעלות על כולן הזכות לחירות שעיקרה במעשה יציאת מצרים, המהווה בסיס לעשרות מצוות בעולמה של תורת ישראל, ונתבטא, בין השאר, בציווי התלמודי "כי לי בני ישראל עבדים, כי עבדי הם - ולא עבדים לעבדים".

כיוצא בו חובת כבוד האדם וכבוד הבריות המבוססות על בריאת האדם - כל אדם - בצלם אלוקים, שזכרה בא כבר במעשה בראשית, ולצדה חובת השוויון, שגלומה בציוויים רבים דוגמת האיסור "לא תכירו פנים במשפט", שממנו יתד ממנו פינה לאיסור ההפליה והזכות לשוויון במשפט בן ימינו.

המעייין בספר החדש, "תקנות לחכמי פאס", ילמד שעוד לפני מאות שנים, ובמשך מאות שנים, עשו חכמי פאס לתיקונן, ביסוסן וביצורן של חובות האדם וזכויותיו, ולא נביא להלן אלא מקצת שבמקצת דוגמאות מן האוצר הגדול שבו זיכה אותנו המחבר. כך, למשל, אחת הסוגיות שזכו לעיון רב במשפט העברי היא סוגית המאסר בשל חוב אזרחי (מ"ר מנחם אלון ע"ה הקדיש לה מקום רחב במחקריו בשדה המשפט העברי). והנה, בספר שלפנינו מצויה תקנה שנתקנה כבר לפני כ-500 (1) שנה, בחודש ניסן שנת ש"ה (1545), שזו לשונה: "גם כן תקנונו כי כל בעל חוב אשר יאסור את בעל נשיו לא יכניסנו תחת מנעול אף אם יהיה כתוב בשטר שיכנס במאסר שירצה מוציאו. זולת אם גזרו עליו בנידוי שלא יצא מבית הסוהר בלי רשות הנושא [=הנושה] בו - ויצא, או אם אמוד לברוח - עד שיתן ערב בעדו שיפרע הוא אם יברח".

מתקנה זו למדנו עד כמה הידרו חכמי פאס בחירות הפרט, בקבעם שעל דרך הכלל אין לשלול חירותו של אדם רק בשל חוב כספי.

לשכת עורכי הדין
ועדת משפט עברי
מחוז ירושלים

משרד המשפטים
המחלקה למשפט עברי

"יד הרב נסים"

המרכז האקדמי "שיערי מדע ומשפט"
המרכז להוראת המשפט העברי ולימודו

ערב עיון לכבוד השקת ספרו של
ד"ר מורי מרדכי עמאר

תקנות חכמי פאס

הערב יתקיים ביום שלישי, כ"ג בשבט תש"ף, 18 בפברואר 2020,
בשעה 18:00, ב"יד הרב נסים", רח' ז'בוטינסקי 44, ירושלים

בתוכנית:

- | יו"ר - **עו"ד משה נסים**, יו"ר "יד הרב נסים"
- | דברי ברכה - **נעם סולברג**, שופט בית המשפט העליון
- | דברים - **עו"ד אילנית גוהר**, לשכת עורכי הדין, משרד חזיזה-גוהר ושות'
פרופ' משה בר אשר, נשיא האקדמיה ללשון העברית
- ד"ר מיכאל ויגודה**, ראש המחלקה למשפט עברי, משרד המשפטים
- פרופ' אביעד הכהן**, נשיא המרכז האקדמי "שיערי מדע ומשפט"
- עו"ד אלדד פרי**, יו"ר קבוצת פרי נדל"ן
- | דברי חתימה - **ד"ר מורי מרדכי עמאר**, מחבר הספר

כיבוד קל

כניסה חופשית

אגרות קודש למון הראיה קוק זצ"ל

הרב שלמה לוי
ראש הישיבה
ונשיא הגרעין התורני בראשל"צ

אגרת מד' - דעת אלוקים

מצב עמנו ההרוס, כי כל מה שנוגע לישראל לדתו ולתורתו וללאומיותו כבר יש לו יחס להתנועה הציונית הבאה לעורר את העם מתרדמתו, ובכך נפלא בעיני מאד מה שכותב לי כתר"ג שבחפצו להספח להציונית המזרחית על תנאי, וכי באיזה תנאים שייכים לזה? אדרבה יבואו נא אנשים גדולים ככתר"ג ויתחברו למזרחי ויפעלו עליו לפי רוחם ומה גם כי ראשי המזרחים כבר מרגישים את הצריך להרגיש ובלי תפונה יהיו עמדם תמימי דעה".

ב"ה כ"ג אדר תרס"ד לידידי הרב הגאון הנעלה מהרא"י קוק שליט"א.

סוף כל סוף רואה אנכי כי השקפותינו כמעט שמתאימות (ואם כי באופני התוכחה לדור עוד חלוקים אנחנו, אבל אין זה עיקר כי אם פרט), ובכך הלא שאלתי במקומה עונדת מדוע זה לא יתן את ידו בגלוי להציונים? ואם אולי ההנהגה הציונית ואף המזרחית אינה מוצאת חן בעיניו, מדוע זה לא ייסד פראקציע או פעדערציע מיוחדת בתכנית חדשה?... על כן על כתר"ג לפעול לטובת הציוניות ולדרוש ברבים ולהפיצה ואז בנקל יהיה לכתר"ג ליסד פראקציע לפי רוחו והלך נפשו ואף אנכי אהיה לעזר לכתר"ג.

הרב אלכסנדרוב חווה את תמימות הדעים בינו לבין מרן הרב זצ"ל, אך אינה כך בהכרח. מחליפות המכתבים בין השניים עוד בימי הרבנות של מרן הרב זצ"ל בבויסק ועד לשנותיו הראשונות כרב ביפו, הדברים באים לידי ביטוי באופי השונה בין השניים, בסגנון ובשיעור הקומה הרוחנית עומקה ורוחבה. דבר אחד ברור העולה מקריאת חליפות המכתבים, המביא את הקורא להבנה שדבר אחד גדול מאחד את השניים - אהבה ללא מצרים לאמת, לתורה, ולאומה הישראלית.

הרב אלכסנדרוב מעריץ את מרן הרב זצ"ל ואינו מסתיר זאת: "הנני מרגיש כי בכתר"ג מצאתי איש כלבבי ואשר הנני משבח את אדון העולם על כי הקרה ד' לפני איש ככתר"ג ואשר הוא חזון בלתי נפרץ בתורתו ובהשכלתו ובאמיתו". מרן הרב זצ"ל רגיש למשמעויות ולדעות שמשמיע הרב שמואל אלכסנדרוב באיגרותיו וכתביו, שחלקן גם מסוכנות ופזיזות, מרן הרב זצ"ל עונה לו בשום שכל וטוב טעם ודעת.

מבחינת רוחנית, הרב אלכסנדרוב היה קשור למקורות קבליים ולחסידות חב"ד, ויחד עם זאת, גם לפילוסופיה המערבית המודרנית כזו של קאנט ושלינג והכיר את העמדות הפילוסופיות של האנרכיסטים באירופה. אחרית קשה הייתה לו, נספה בשואה יחד עם יהודי בוברויסק ב-י"ז בחשוון תש"ב.

הקדמה - הרב שמואל אלכסנדרוב הי"ד

אגרת מד הינה אחת האיגרות חשובות ויסודיות, מרן הרב זצ"ל פורס בפנינו תורה שלמה בנושאים מגוונים. איגרת זו נשלחה לרב שמואל אלכסנדרוב הי"ד שהינו דמות מיוחדת בין מכותבי מרן הרב זצ"ל.

הרב שמואל אלכסנדרוב נולד בשנת תרכ"ה (1865) בבוריסוב שבפלך מינסק לאביו, ר' הלל, "העילוי משקלוב", צאצא של המהר"ל מפראג. הוא התחנך בחינוך החרדי הקלסי בעיר הולדתו מפי למדנים מקומיים, ובגיל חמש עשרה כבר היה תלמידו של המרא דאתרא המפורסם הרב יהודה הכהן צירקל, למד בישיבת וולוז'ין והוסמך לרבנות. הצימאון הגדול דחף אותו גם אל עולמות אחרים שמחוץ לעולם ההלכה והאגדה. וכך, חקר והגה ורכש השכלה רבה, בספרי הפילוסופיה וההיסטוריה, ולא הניח ידו מלעסוק גם במדעי הטבע. הוא לומד לשונות, בייחוד, גרמנית ורוסית, כדי ללמוד את הדברים בלשונם המקורית. בשלב זה הוא מתחבר לחברו משכבר הימים, יוסף מאיר אייזנשטדט הם עוסקים יחדיו בחקר ותבונה ומוציאים לאור את פרסומם הראשון "מסכת נגעים" ובה דברי ביקורת אודות המאמרים השונים שהופיעו בשנתון "האסיף" תרמ"ה-תרמ"ו בעריכת נחום סוקולוב.

בגיל 24 נשא לאישה את גיטל בת מרדכי קצנלסון, יהודי אמיד מבבוריסק והתיישב בעירה זו. נולדו לבני הזוג בן ושתי בנות, הבן, הלל שהתבלט מילדותו כמחונן ובעל כישרונות, רצה הרב שמואל אלכסנדרוב לחנכו לתורה. אך כיון שהיה סמוך על שולחן חותנו וחותרו שרצתה, שהבן ילמד בגימנסיה וכך היה, לאחר מכן, למד באוניברסיטה בפטרבורג והפך להיסטוריון וחוקר ספרות והשתלב בשלטון הקומוניסטי.

הרב שמואל אלכסנדרוב היה אישיות מרכזית בחיי הרוח בבוריסק והיה שקוע ראשו ורובו בעולם התורה והמחקר, פילוסופיה נגלה ונסתר, אך ליבו ואוזנו הייתה כרויה לנעשה בבית ישראל. וכך כתב באותם ימים: "הלאומיות איננה כי אם כוח נעלה יורד ממרום להחיות את העצמות אשר נתייבשו מחום אש הדת, עד אשר מבלי משים תתעורר בלבנו השאלה הנשגבה "התחייה העצמות האלה?... לפי דעתנו אש דת העברי ולאומיותו שתים שהן אחת". היה ציוני בהשקפותיו והצטרף לתנועת "המזרחי" ושימש ציר בוועידותיה.

הרב שמואל אלכסנדרוב פונה באגרת (מכתבי מחקר ובקרת) למרן הרב זצ"ל להצטרף לתנועת "המזרחי" - "ב"ה י"ד באדר תרס"ג הצופה באספקריא מאירה בזמנינו עליו להודות כי רק על ידי התנועה הציונית עלינו לרפוא את

בירור-הלכה - לאור פסיקת הראי"ה קוק

הרב בנימין טבדי
ראש בית המדרש "לשמה"
רב קהילת "שטיבל יד בנימין", רעננה

הורדת מתג-חשמלי בשבת בשעה שאין בו זרם

לכאורה, על-פי הטעמים שברמב"ם יש מקום לאיסור מוקצה גם ב"מחובר", ובכלל זה המתג המחבר לקיר - יכול להיאסר משום מוקצה. אך הרב קוק מבאר, שגם הרמב"ם מסכים שעיקר הטעם הוא כפי שמבואר בתלמוד משום "הוצאה", ומה שהרמב"ם כתב טעמים אחרים - זה נאמר כתוספת בלבד - אך לא עוקר את הטעם שבתלמוד. ממילא, גם לפי הרמב"ם, אין לאסור מוקצה במחובר לקרקע, שכאמור, לא שייך בו חשש טלטול.

הסבר זה מתאים לשיטת הרב שהעמוד המרכזי שעליו סומכים בטעמי ההלכות הוא התלמוד [אורח משפט סימן קנב וע"ע משפט כהן סי' צו, אגרות ראייה ח"ג אג' תתסט ופנקס יג אות קד], וכדברי הרא"ש והריב"ש שאין להורות מתוך הרמב"ם אלא אחר העיון בתלמוד [שו"ת הרא"ש לא ט; שו"ת הריב"ש מד].

לכן, למעשה, התיר הראי"ה קוק זצ"ל את הזנת המתג - אך הוסיף סייג "והמחמיר משום חשש עובדין דחול לא הפסיד". יש לציין שהרצי"ה קוק זצ"ל בסוף ספר "אורח משפט" הפנה לכתביו של הג"ר יוסף משאש זצ"ל - שאף הוא פסק כדעת הרב לגבי מוקצה במחובר, והתיר למעשה את הורדת המתג ללא חשש [תשו' מים-חיים סי' צד-צו, ואוצר מכתבים ח"ג סי' קמט]. כמו"כ כשיטה זו פסקו הגרי"ל צירלסון [לב יהודה או"ח טז], הגר"ח"ד הלוי [מקור חיים ג עמ' שח] הרצ"פ פראנק [ע"פ עדות הגח"ד הלוי שם] ועוד.

לעומת זאת, הגרש"ז אורבך [שש"כ יג, לג], הציף אליעזר [ט, כג], המנחת יצחק [א, נח] ועוד - לא קיבלו את הסברא הזו. לשיטתם, יש מוקצה במחובר - והמתג הוא מוקצה. לכן, לדעתם אין להקל להזיז את המתג אפי' בשעה שאין זרם - אלא ב"שינוי" בלבד.

הגר"ע יוסף [יבי"א ח"ז או"ח סי' לו] הביא את לשונו של הראי"ה קוק והכריע מעיקר הדין כמותו שאין מוקצה במחובר, אך כתב שלכתחילה יש להוסיף "צירוף תנאי מערב שבת, שיוכל לסבב או ללחוץ על כפתור החשמל, לאחר שיכבה בשעה הקבועה, כדי שלא יידלק שוב לאחר מכן. ואז יהיה מותר לעשות כן לגרום מניעת הדלקת החשמל לאחר מכן בשעה הקבועה להדלקתו, ותנאי אחד די לכל השנה".

יש לציין שבאותה תשובה, הראי"ה קוק מציין שכל ה"קולא" היא דווקא במתג שהוא ממש חלק מהקיר והוא בטל לקרקע. לעומת זאת, מכשיר חשמלי שמחובר לקיר ע"י תקע, אין הוא נחשב "כמחובר לקרקע" לעניין זה - ולגביו שייכים דיני מוקצה.

שאלה: בשעה שהשעון-שבת עוצר את הזרם - האם מותר להוריד מתג חשמלי, על מנת שבשעה שהזרם יחזור - האור יישאר כבוי?

תשובה: לכאורה בשאלה זו אין שום נידון העוסק במלאכות-שבת. שהרי אין במניעה-מראש של פעולה חשמלית שום מלאכה, מדאורייתא או מדרבנן. אם היה מדובר על הרמת כפתור או מתג כדי שלאחר זמן השעון שבת יפעיל את התאורה או המכשיר-החשמלי - אז היה לנו לדון מצד דיני "גרמא" במלאכת הבערה או מצד מלאכות אחרות מדאורייתא או מדרבנן. אך כאשר מדובר על מניעה של הפעולה החשמלית, עוד טרם הפעילות החשמלית - אין לפנינו שום מעשה של מלאכה [ע"י שש"כ פי"ג הע' קיב שכן העיד הגרש"ז אורבך ע"פ מכתב שבידו מהחזו"א].

עם זאת, הגרש"ז אורבך סובר שיש בעיה להזיז את המתג אפילו בשעה שאין זרם חשמלי - מחמת איסור מוקצה של "מיגו דאתקצא". והיינו, שכל דבר שהיה אסור להזיזו בערב שבת בין השמשות - אסור לטלטלו כמוקצה כל השבת. לפיכך, אם האור היה דלוק בערב שבת בין השמשות ואז היה אסור להזיז את המתג - ממילא ממצב זה נגזר גם איסור הזזה מחמת מוקצה" לאורך כל השבת. ה"פתרון" שהציע הרב אורבך במקרה זה הוא להוריד את המתג בשינוי (כגון על ידי המרפק), שהרי להלכה הזנת מוקצה בשינוי מותרת [כ"ז בשש"כ פרק יג הלכה לג ועיי"ש בהע' קיב-קיד].

מרב הראי"ה קוק זצ"ל דן בשאלה זו [אורח משפט סי' סז], ומכריע שאין בהזנת מתג (ללא זרם) בעיה של מוקצה. טענתו של הרב היא, ש"אין מוקצה במחובר" - והואיל והמתג מחובר לקיר שמחובר לקרקע - אין בהזנתו איסור טלטול מוקצה.

הרב מסביר את שיטתו על-פי המבואר בתלמוד [שבת קכד; ביצה לז], שהטעם היסודי שבגללו גזרו חכמים על איסור מוקצה, הוא על-מנת לצמצם את הסיכוי שהאדם יעבור על מלאכת "הוצאה" ע"י טלטול מרשות היחיד לרשות הרבים. על ידי הימנעות מהזנת חפצים שונים, יש לאדם פחות הזדמנויות לעקור דבר ממקום אחד ולהעבירו לרשות אחרת. לכן טוען הרב, שבמקרה של מתג ה"מחובר" לקרקע - לא שייכת לגביו כלל גזירה שמא יעבירו מרשות לרשות - וממילא נעקר ממנו כליל דין "מוקצה" לכל סוגיו.

בדבריו, הרב קוק גם מביא לידי ביטוי את "שיטת הלימוד" שלו בדברי הרמב"ם. הרמב"ם כתב בהלי' שבת [פרק כד הל' יב-יג] מספר טעמים לאיסור מוקצה - ולא הזכיר את הטעם שמוזכר בתלמוד שגזרו על מוקצה משום "מלאכת הוצאה".

תורה של הנפש בעקבות משיח

משיעוריו של הרב
אלישע וישליצקי זצ"ל

"גְּבִירֵי כַח עֲשִׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ"

הסדר של ישראל. התורה יורדת מלמעלה למטה, מהמוחלט האלוקי - אלינו.

(דברי המהר"ל מתבארים באר היטב בדברי הרב קוק ב'עין-איה' שבת ב פ"ט, סז', שם מובא שהכפייה מבטאת את עצמיות הרצון, הגבוהה מהבחירה החופשית: "אבל עצמיות הרצון בעצמו הוא התוכן המהותי של האדם, ועליו ביסודו לא שייך לומר שום תואר של חופש. אין אנו בני חורין לרצות או לא לרצות. הרצון הוא עצם החיים, והחיים הנם מצויים בנו שלא בבחירתנו. אנו שולטים רק על הטיית הרצון לאחד מן הצדדים, לימין או לשמאל, כאן יש יד הבחירה...").

המישור השני עוסק בשאלה איך מקבלים את התורה, לא למה קיבלנו את התורה, אלא באיזה אופן. תחילה שאלנו למה לכפות על מי שממילא רוצה לקבל? המהר"ל עוקר את השאלה בבסיסה, מי שכפו עליו יכול לרצות, דווקא הענווה של מי שמוכן לשרת בקודש בלי לשאול 'למה' היא זו שתביא אותו לשמירה על הרצון, תיקח אותו למקום כזה שיוכל להיות נאמן לתורה ולמצוותיה מתוך רצונו. בדברים אלו המהר"ל כמו צופה למרחוק. זה מדהים עד כמה תורתנו מהווה בית מדרש בסיסי גם להבנת התקופה שלנו ולכל תורת הרב קוק. כל מי שעוסק בחינוך, קודם כל של עצמו, וגם של ילדיו, או גם תלמידיו, לא משנה באיזה הקשר, תמיד צריך ויכול לשמור על האיזון הזה.

ושמחת עולם על ראשם

מדברי המהר"ל אנו לומדים שהתורה לא מתחילה מההזדהות ולא נמדדת על פיה, אך עם כל זה היא בהחלט שואפת להגיע למקום כזה, וכן נוכל להבין את המשך הגמרא, אולי צורה קצת שונה מהאופן בו ניתן להבין מקריאה ראשונית.

"אמר רבא: אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשוורוש דכתיב: 'קיימו וקבלו היהודים' - קיימו מה שקיבלו כבר" (שבת פח:). בימי אחשוורוש עם ישראל קיבל ברצון את התורה, זה התחיל בפורים, והולך ונמשך עד היום כשהגאולה בפתחנו, כמו שמוכן מהמשך הסוגיה: "דרש רבי סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום ... אמר ריש לקיש עתיד הקדוש ברוך הוא להחזירן לנו שנאמר (ישעיהו, לה, י) 'ופדויהי' ישבון ויבאו ציון בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשֵׁם" שמחה שמעולם על ראשם". ריש לקיש מלמד אותנו שבזמן שחוזרים לציון, חוזרים הביתה, חוזרים לחיים - אז גם נקודת הרצון מתעוררת מחדש.

(ליקוט ועריכה, הרב ליאור לביא).

סוד 'נעשה ונשמע'

"אמר רבי אלעזר: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו דכתיב (תהילים קג, כ) "בְּרָכוּ ה' מְלֹאכֵי גְבִירֵי כַח עֲשִׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ" ברישא - עושי והדר - לשמוע" (שבת פח:).

דברי רבי אלעזר מבוססים על הפסוקים בפרשת משפטים ופרשת יתרו, עם ישראל קודם הכריז שהוא יעשה את דבר ה' ורק אחר כך ישמע וזו לא סגולה אנושית רגילה, זה רז - סוד. מה הסוד ולמה זו יכולת כל כך מיוחדת? מלאכי השרת מצויים במדרגה נעלה מהסדר וההיגיון האנושי, הם תחילה מוכנים לעשות ואחר כך מבררים את הפרטים. וזו הפליאה של בת הקול, שעם ישראל, שלכאורה הוא עם רגיל ככל שאר העמים, נוהג כמו המלאכים, וזה מעיד שיש כאן עם לא רגיל, כנראה שהקב"ה בחר בנו ורשם בנו רישום של נפש מיוחדת, זו מעלת אבותינו בהר סיני.

כפיה או רצון?

הראשונים והאחרונים מנסים להבין את היחס בין דברים אלו לבין דברי הגמרא בתחילת אותו עמוד: "וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחֲתֵיתִי הָהָרִי (שמות יט, יז) אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם". כפיית הר כגיגית זהו ביטוי לכפייה מוחלטת, ולכאורה, לא מובן מדוע נצרכת הכפייה לאחר שעם ישראל כבר הכריזו בלשון המלאכים שיעשו, וקיבלו עליהם לקיים את דבר ה'. אם משהו מתנדב לאיזו משימה, מתנדב ללמוד תורה, לשם מה יש לכפות עליו?! חוסר ההיגיון הזה מוביל אותנו לנסות להתעלות להסבר אחר יותר עמוק. את שאלה זו מעלה גם המהר"ל (תפארת ישראל פרק לב) והתשובה שלו מאוד אופיינית לכל הסתכלותו ושיטתו.

עצמיות הרצון

המהר"ל מבחין בין שני מישורים: המישור הראשון הוא מצד התוקף של התורה, הוא אלוקי ולא תלוי בבחירתם של ישראל לקיימה, כי אם חלילה כל מתן תורה היה נשען על הסכמה אנושית התורה יכולה לעבור מן העולם, מכיוון שאי אפשר לדעת מה יהיה שנה לאחר מעמד הר סיני. יכול לקום דור שלא ירצה להמשיך במסורת, או לא פחות חמור מכך יכול לקום דור שחלק ממצוות התורה, כל מה שנחמד ונעים, הוא מקבל ומקיים, ולחלק מהמצוות הוא פחות מתחבר. דבר ראשון התורה היא מוחלטת, אלוקית, היא סדר העולם,

הרב חגי לונדין
ארגון 'קהלים'

"בכל דרכיך דעהו"

עומד, לעת עתה (!), בראש החץ של המהלך התרבותי הזה. על דרך המליצה ניתן לומר ש'איפון' הוא אותיות 'ניאוף' (לגבי אנדרואיד נצטרך למצוא משחק מילים אחר...). אבל לא רק איפון; כל בריחה לעולמות שאינם שלנו היא נצוץ מאיסור הניאוף. רבנו בחיי ב'חובות הלבבות' מדבר בשער ביטחון על כך שאדם מאמין לעולם אינו רוצה להיות במקום שונה מהיכן שהוא נמצא עכשיו. אין הכוונה שאדם מאמין לא רוצה להתקדם או אסור שתהיה לו ביקורת על המקום בו הוא נמצא. הכוונה היא שאדם מאמין צריך לחיות בתחושה שאם הוא עושה כמיטב יכולתו - אזי גם במידה והוא מוצא עצמו במקום שונה ממה שתכנן - סימן שאלוהים אוהז בידו ומוביל אותו בדיוק במסלול שמתאים לו. הדמיונות של 'אילו הייתי נולד במקום אחר'; 'אם רק היו לי כישורים כמו שיש לה'; 'אם רק היינו יודעים לפני חמש שנים את מה שאנחנו יודעים היום' - כל המחשבות הללו הן בחזקת 'ניאוף' - ניסיון 'לבגוד' בחיים שלנו ולקחת חיים של אחרים.

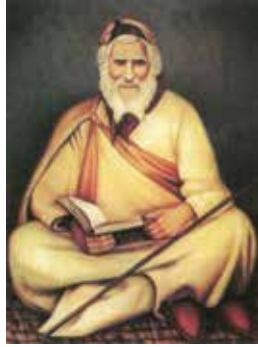
הדברים התנסחו בידי הרב קוק במוסר אביך (ב, ב): על הפסוק "בכל דרכיך דעהו" (משלי ג, ו) שעליו מתבטאים חכמים (ברכות סג, א) ש"זוהי פרשה קטנה שכל גופי תורה תלויים בה" - כותב הרב: "צריך לבקש את הקדוש ברוך הוא בתוך הדרכים שהוא מתנהג בהם. כשהוא עוסק בתפלה אז יבקש את הקדוש ברוך הוא בהבנת עניני תפלתו וכונה רצויה באמונת הלב באותם העניינים של תפלתו. ולא יבקש את הידיעה בשעה ההיא בעניינים אחרים, כי כיון שהוא עוסק בעבודה זו הקדוש ברוך הוא כביכול שורה מצדו בזו העבודה דווקא ובה ימצאנה ולא במקום אחר. וכשהוא עוסק בתורה ידע שימצא את הקדוש ברוך הוא בהיותו מעמיק ומעייין להבין דבר על בריו ולזכור ולשנן היטיב, ובזה הוא יודע אותו יתברך בתורתו ולא באופן אחר, כי בשעה זו הוא מתגלה בעבודה זו. וכן בהיותו עוסק בגמילות חסדים להיטיב לחברו, אז יבקש את הקדוש ברוך הוא רק בהעמקת עצה איך להיטיב לו טובה גדולה הגונה וקימת. וכן בכל הדברים שעושה הרי באמת אין דבר בעולם שאינו לכבודו יתברך, על כן כל מה שעושה יהיה הכל דברי מצוותיו ורצונו, ויבקש בהם את שמו יתברך, כשישתדל בכל שכלו וכחותיו לעשות את מה שהוא עושה בתכלית השלמות בכל צדדי השלמות, ונמצא שהוא יודע את השם יתברך בכל הדרכים... כשאדם פועל איזה דבר של שלימות, בין במחשבה בין במעשה, צריך לשמח בחלקו ולא ירדוף אז אחר דבר אחר, כי כל העולם כולו מתקפל לפניו אז דוקא בפרט זה".

בעשרת הדברות אותן אנו קוראים בפרשת יתרו נמצא גם דיבר רגיש: לא תנאף. זה מה שהקדוש ברוך הוא רוצה להזכיר לנו ברגע המרומם של מעמד הר סיני? אלו המילים שהיו תלויות מעל ארון הקודש בבית כנסת כל יום מול העיניים שלנו?

במבט קצת יותר עמוק מתברר שהאיסור 'לא תנאף' הוא ציווי מקיף הרבה יותר מאשר רק הפרת קשר-הברית בין בני זוג. התפיסה האמונית הישראלית הינה תפיסה אחדותית. היינו, הבנה כי כוחות המציאות כולם, למרות שנדמים במבט ראשון כסותרים זה את זה - שורשם במקור אחד; באלוהים! "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד". להבנה זו ישנן נגזרות נפשיות: כשם שישנו קו אחדותי שחורז את המציאות כולה בקו אחד, כך אני אמור לאגד את כל כוחות הנפש שלי באחדות אחת; "כל מעשיך יהיו לשם שמים" (אבות ב, משנה יב). ממילא - אקטיביות, שליטה, נמרצות - הם לב ליבה של עבודת ה' (בשפתם של הרבה ראשונים מכונות לעיתים התכונות הללו בשם "שמחה"). גם ריכוז בתפילה, שמירת הלשון והברית - כולם שייכים לאותו רעיון של שליטה ומיקוד כוחות הנפש.

התפיסה המערבית, ששורשה בתרבות האלילית-יוונית, היא השקפת עולם שבבסיסה מצוי חוסר האמונה באלוהים. במילים אחרות - אין הרמוניה כוללת שמאחדת את כלל הכוחות. המציאות נתפסת כאוסף של כוחות העומדים בפני עצמם ('איליסי'), הנלחמים זה בזה. ממילא - פרטיות, פסיביות, שאיפה של כל כוח להתכנס בעצמו (=אגוצנטריות) - עומדים במוקד התרבות. תופעות כדוגמת קשיים בנייהול חיי משפחה, עצבות, ספקנות כרונית, בדידות - מאפיינות את החברה המערבית. צרכנות מוגזמת של מדיה חזותית פסיבית (סרטים), עודף גירויים, בריחה לעולמות וירטואליים - כל הללו הם תוצרי מדיניות חיים של פיזור כוחות הנפש. הגמרא במסכת סנהדרין (צט, ב), דורשת על הפסוק 'נאף אשה חסר לב' (משלי ו, לב) - כי זהו 'הלומד תורה לפרקים'. קרי, לימוד תורה באופן חסר ריכוז ('מפורק') - ובעומק העניין חוסר יכולת ריכוז בכל תחום בחיים - נמשל לניאוף. כדוגמת ניאוף שהוא ביטוי לאי-יכולתו של האדם למצוא משמעות, סיפוק ואושר במסגרת הנישואין בה הוא מצוי, ולכן בורח לאשליה שאם ישבור אותה ויפזול למסגרת נישואין אחרת - שם ימצא את האושר; כך אדם חסר ריכוז אינו מסוגל למצוא את שמחתו בעיסוק הנוכחי ובורח כל העת לגירויים חיצוניים.

באופן טבעי, תרבות 'נאפת' תייצר עם הזמן גם טכנולוגיה שתענה על הצורך בגירוי וחוסר ריכוז מתמיד. האיפון

לשולחן שבת פרשת בשלח

מתורתו של האביר יעקב -
רבנו יעקב אבוהצירא זיע"א

קיום המצוות והתורה - בקדושה וטהרה

לי סגלה, היא שיהיו עוסקים בתורה. עוד, 'סגלה' רומזת על נטילת לולב ועל עשיית הסכה. ועקר כל המצוות כדי שתדעו שאני אדון הכל ותקבלו צוואתי על כל דבר ודבר, ותכירו כי לי כל הארץ:

לפני קיום המצוות צריך להתרחק מכל חטא

ומה שאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, בא להורות שעקר קיום מצוות ועסק התורה בעינין שיהיה הגוף העושה המצוות ועוסק בתורה טהור ונקי מעון, כמו שנאמר (תהלים לד טו) 'סור מרע ועשה טוב'. וזה הפלל הגדול, דאי לאו הכי שוא שקד שומר לשמר מצוות ותורה, שהרי הוא בונה מצד זה וסותר מצד זה. לפיכך בא להזהירם בלשון הנה ואתם, כלומר, אתם מצד עצמכם צריכים להיות הגוף שלכם מתקן כראוי בקדושה ובטהרה כדי שיחולו המצוות עליו, והוא שתהיו לו ממלכת כהנים, דהיינו טהורים כמו הכהנים, ותהיו גוי קדוש, ואז יאתה לכם קיום המצוות והתורה:

(פיתוחי חותם פרשת יתרו)

אתם ראיתם, אשר עשיתי למצרים, ואשא אתכם על כנפי נשרים, ואבא אתכם אלי. ועתה, אם שמוע תשמעו בקלי, ושמרתם את בריתי וגו'. ואתם תהיו לי, ממלכת כהנים וגוי קדוש. (שמות יט ד-ו).

אפשר לרמז דכאן בא להורות לישראל המצוות שהם חובה להכשר ותקון גופם, שיהיו זהירים בהם, והם: המילה לשמונה ימים, וציצית, ותפלין, ושמירת שבת, ועשיית סכה, ונטילת לולב. וזהו הרמז אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים כל האותות והמופתים והוצאתי אתכם, וצריך שתדעו כל החרדה הזאת שחרדתי עליכם למה, הוא מפני שתהיו מקימים מצוותי, וזהו ואשא אתכם על כנפי נשרים, נשרים גימטריא 'ציצית' (בעה"ט במדבר טו לח), דהיינו, גאלתי אתכם בשביל שתעשו ציצית על כנפי בגדיכם, וזהו על כנפי נשרים, דהיינו, בשביל שתעשו ציצית בכנפי בגדיכם. ואבא אתכם אלי, אתכם אלי גימטריא עם שני כוללים 'טוטפת'. ועתה אם שמוע תשמעו בקלי, ראשי תבות 'שבת'. ושמרתם את בריתי, היא ברית מילה (מכילתא יתרו מס' דבחדש ב). והייתם

רוממות בני ישראל בשמירת השבת

אמר אחר זה אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינו. לכאורה זה תמוזה הדבר, אם לא נתן לנו את התורה למאי אנו חזין, דידיע (שבת פח). דעקר בריאת העולם הוא כדי שיקבלו ישראל התורה דאם לאו יחזור העולם לתהו ובהו, אם כן מה הלשון אומרת ולא נתן לנו את התורה:

אמנם עם מה שכתבנו יבוא על נכון, והוא דבאכילת המן השוננו הקדוש ברוך הוא עם המלאכים ובנתינת השבת השוננו הקדוש ברוך הוא עם כבודו יתברך, אם כן אנחנו משרתי עליון ממש ואין אנחנו צריכים תורה כמו המלאכים:

(בגדי השרד)

אלו נתן לנו את השבת ולא קרבנו לפני הר סיני דינו (הגדש"פ).

הנה כתבנו דבאכילת המן נשתוינו למלאכים ובשביתת השבת נשתוינו לכבודו יתברך. והלא לכאורה לא יאמנו דברים אלה, דהיכי דמי הוא יתברך ומלאכיו ממעל לרקיע עין לא תשורנו, ואנחנו אומרים שהם אחינו. לזה באה הקרבת הר סיני שראינו המלאכים וכבודו יתברך פנים בפנים, והם אומרים אחינו אתם אחינו אתם, אם כן גם מי שיש לו ספק בדבר זה שאנו אחים למלאכים ולהקדוש ברוך הוא, במצמד הר סיני נתבטל הספק ההוא:

גם ללא קבלת התורה כבר השונו עם כבודו יתברך בשביתת השבת

האם מחויב אדם לפרנס את הוריו

שְׁמַכְבֵּד לְאָבִיו וְאִמּוֹ בְּמִמּוֹנוֹ, וְקָא מְשַׁבַּח קָרָא לְאָדָם כְּשֶׁמְכַבֵּד לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִמּוֹן עֲצָמוֹ. אֲבָל אֵי אֲמַרְיִנן מִ'מְחֻנְנָךְ', דְּהֵינּוּ מִמָּה שְׁחַנְנָךְ, דְּשִׁמְעִינן מִיָּנָה תֵּן לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשָׁלוֹ, דְּהֵינּוּ הַמָּמוֹן שֶׁבִיד אָדָם שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא, וְכָל מָה שְׁיִתֵּן לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוֹ רְבוּתָא וְטִיבוּתָא כָּל כַּף, כִּי כָּל מָה שְׁיִתֵּן לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמְכַבֵּד אוֹתוֹ, מְשָׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא:

וְהַנְּפֻקוּתָא שְׁיֵשׁ בְּזָה הֵיא זוּ, וְהוּא דְּלִפִּי פְרוּשׁ הַתּוֹסְפוֹת, הַעֲדִיפוּתָא שְׁיֵשׁ לְאָב וְאִם עַל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵיא בְּצַד אַחַד דְּוָקָא, הֵיכָא דְאִין לוֹ, דְּלִגְבֵי אָב וְאִם חֵיב לְחַזֵּר עַל הַפְתָּחִים וּלְכַבֵּדָם, וְלִגְבֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אִינוּ חֵיב. אֲבָל הֵיכָא שְׁיֵשׁ לוֹ, מְכָל מְקוֹם אָב וְאִם וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁוִים. לְזָה בָּא הִירוּשְׁלָמִי לוֹמֵר, דְּאִפְלוּ הֵיכָא דְאִית לֵיהּ, כְּבוֹד אָב וְאִם עֲדִיף, וְהוּא מְשׁוּם דְּגִבֵי אָב וְאִם מְמוֹן אָדָם שְׁלוֹ הוּא, וְאִפְלוּ הֵכִי מְחֵיב לְתַת אוֹתוֹ לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ. אֲבָל גִּבֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִף אִם אָדָם נוֹתֵן לוֹ, סוּף סוּף הַמָּמוֹן שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא. וְהַעֲדִיפוּתָא שֶׁל אָב וְאִם הֵיא, שְׁאִף עַל גַּב שֶׁהַמָּמוֹן אִינוּ שְׁלֵהֶם רַק שֶׁל הַבֵּן, מְכָל מְקוֹם מְחֵיב לְתַת מְשָׁלוֹ לְהֵם, לֹא כֵן גִּבֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא נִתֵּן לוֹ הָאָדָם כְּלוּם רַק מְשָׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לוֹ:

זֶהוּ כְּוִנַּת מַהֲרַשׁ"א בְּדַבְרֵי הִירוּשְׁלָמִי, דְּלְפְרוּשׁ 'מְחֻנְנָךְ' מְשָׁמַע, דְּגַם גִּבֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַמָּמוֹן קְרוּי שֶׁל אָדָם, אֲבָל הַשְּׁתָּא דְאֲמַרְיִנן מִ'מְחֻנְנָךְ', דְּהֵינּוּ מִמָּה שְׁחַנְנָךְ, אִם כֵּן לִגְבֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא שִׁיף רְבוּתָא כְּאָב וְאִם, דְּגִבֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשָׁלוֹ נִתֵּן לוֹ. וְהֵינּוּ דְדַקְדַּק מַהֲרַשׁ"א וְאָמַר 'דְּהֵינּוּ כְּדָאֲמַרְיִנן מְשָׁלוֹ תֵּן לוֹ, כְּלוּמַר הַשְּׁתָּא דְקָרִינן מִ'מְחֻנְנָךְ' דְשִׁמְעִינן מִיָּנָה דְהַמָּמוֹן שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא, אִם כֵּן לֵיכָא רְבוּתָא גִּבֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ אָב וְאִם, דְּגִבֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשָׁלוֹ נִתֵּן לוֹ, כְּדָאֲמַרְיִנן תֵּן לוֹ מְשָׁלוֹ. וְזֶה בְּוֹדָאֵי כְּוִנַּת מַהֲרַשׁ"א, דְאֵי לֹא תִימָא הֵכִי אֲמַאי אֲצִטְרִיף לְמִימַר 'דְּהֵינּוּ כְּדָאֲמַרְיִנן מְשָׁלוֹ תֵּן לוֹ', אֲלֵא וְדָאֵי כְּדַפְרִשְׁנוּ. דו"ק:

(לבונה זכה פרשת יתרו)

(נלקט ונערך ע"י ישיבת "אביר-יעקב", מכון "אור-לישרים" נהריה)

תְּנוּ רַבְּנֵי נֶאֱמַר כְּבוֹד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ (שמות כ יב), וְנֶאֱמַר כְּבוֹד אֶת ה' מְהֻנְנָךְ (משלי ג ט), הַשְׁוֶה הַכְּתוּב כְּבוֹד אָב וְאִם לְכְבוֹד הַמָּקוֹם (קידושין פ"א ה"ז):. תּוֹסְפוֹת: כְּבוֹד אֶת ה' מְהֻנְנָךְ. בִירוּשְׁלָמִי (קידושין פ"א ה"ז) דוֹרֵשׁ 'מְהֻנְנָךְ' כְּמוֹ 'מְחֻנְנָךְ', מְשָׁמַע שֶׁהַקְפִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹד אָב וְאִם יוֹתֵר מְכַבְּדוֹ, שְׁכַבְּדוֹ הוּא אוֹמֵר 'כְּבוֹד אֶת ה' מְהֻנְנָךְ' דְּהֵינּוּ 'מְחֻנְנָךְ', דְּמְשָׁמַע מִמָּה שְׁחַנְנָךְ, כְּלוּמַר אִם יֵשׁ לוֹ מְמוֹן חֵיב וְאִם לֹא פְטוּר, וּבְכְבוֹד אָב וְאִם נֶאֱמַר 'כְּבוֹד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ', דְּמְשָׁמַע בֵּין שְׁיֵשׁ לוֹ מְמוֹן וּבֵין אִין לוֹ, וְהֵיכָא דְלִית לֵיהּ, חֵיב לְחַזֵּר עַל הַפְתָּחִים לְזוֹן אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ:

ביאור המהרש"א בירושלמי שבכבוד אב ואם חייב אף באין לו

כְּתוּב מַהֲרַשׁ"א וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְלוֹלִי דְבַרֵי הַתּוֹסְפוֹת הֵינּוּ נִרְאֶה לְפָרֵשׁ שֶׁהַעֲדִיפוּ הַמָּקוֹם, דְּ'מְחֻנְנָךְ' מְשָׁמַע דְּלֹא בִקֵּשׁ אֲלֵא אִם נִתֵּן לָךְ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תֵּן לוֹ וְכַבֵּד אוֹתוֹ, דְּהֵינּוּ כְּדָאֲמַרְיִנן (אבות פ"ג מ"ז) מְשָׁלוֹ תֵּן לוֹ. אֲבָל בְּכְבוֹד אָב וְאִם, אִף אִם אִין לָךְ תִּתֵּן לְהֵם, דְּהֵינּוּ שְׁצָרִיךְ לְחַזֵּר עַל הַפְתָּחִים. עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ:

מה חידש המהרש"א

רבים תמהו, מה חידש מהרש"א על דברי התוספות, הלא הן הנה דברי התוספות:

כוונת המהרש"א שעדיפות כיבוד אב ואם ניכרת אף ביש לו ונראה לעניות דעתי לפרש דדבר פשוט, בודאי חידוש יש בדברי מהרש"א מה שלא משמע כן מדברי התוספות. והוא, דהא בידן השתא לפרוש התוספות מלתא דפשיטא דמ'כבד את אביך' משמע דבין יש לו ובין אין לו חייב לתן, דהא קרא סתמא כתיב, דלגבי הקדוש ברוך הוא כתיב 'כבד את ה' מהונך', דהינו ממונך, כדמשמע 'הון' בכל מקום, 'הון ועשר בביתו' (תהלים קיב ג), 'בית והון' (משלי יט יד), וכיוצא:

ולפי זה תמה מהרש"א, כיון דעקר לפותא דהירושלמי הוא משום דכתיב גבי כבוד המקום 'מהונך' ולגבי כבוד אב ואם לא כתיב 'מהונך' רק סתמא, אם כן מזה מוכח דגבי המקום אם יש לו ממון חייב ואם לאו פטור, וגבי אב ובין יש לו ובין אין לו חייב כיון דסתם כתיב. וכיון דהכי הוא, למה ליה להירושלמי לדורש 'מהונך' כמו 'מחונך', בלאו 'מהונך' כפשטה ילפינן האי דרשא, אי לא אתא הירושלמי לתדש לנו שום דבר במחונך. כי אם כפי פרוש התוספות, זה לא אצטרף, כדפרשנו. אלא ודאי חידוש גמור אתא הירושלמי לאשמועינן במה שדריש 'מהונך' כמו 'מחונך', וזהו החידוש, דאי אמרינן 'מהונך', משמע דהממון קרוי של אדם, וכשם כבד אדם להקדוש ברוך הוא בממונו, יש לו טיבותא ושקר כמו

הישיבה הגבוהה הסדר - ראשון לציון

לאור חזון הישיבה המרכזית למרן הראי"ה זצ"ל

**בוא להיות חלק
מחבורה איכותית!!**

רוצה לגלות את כוחותיך?
לפגוש תורה גדולה ושמחה
מתוך אורה משפחתית?

מקומך איתנו!

הישיבה הגבוהה הסדר "אורות אברהם ראשון לציון" הוקמה בשנת התשנ"ז ע"י ראש הישיבה הרב שלמה לוי שליט"א מתוך חיבור לעירנו ולעם ישראל לאור חזון מרן הראי"ה קוק זצ"ל.

חזון הישיבה:

בניית האישיות ותיקון המידות ע"י לימוד התורה על כל רבדיה להצמחת בן תורה המחובר לחיי המעשה ולמנהיג הפועל בחברה הישראלית מתוך תחושת שליחות.

ייחודיותה של הישיבה:

- * לימוד תורה מעמיק ומשמח תוך דיבוק חברים.
- * אווירה חמה ומשפחתית וחיבור אמיתי בין התלמידים, הרמ"ם וראש הישיבה.
- * ליווי והדרכה משמעותיים ומתן כלים חשובים כיצד נכון וראוי לפעול כבן תורה בעולם המעשה.

סדרי הלימוד בבית המדרש כוללים לימוד גמרא בעיון ובבקיאות, לימודי הלכה ואמונה תוך היישות מבט לתורת מרן הראי"ה קוק זצ"ל, התורה הגואלת.

הישיבה הגבוהה הסדר - ראשון לציון
תהליך בנייה עמוק שילווה אותך במסע חיך.

לפרטים:

הרב אודי טמיר: 052-6070474 (זמין גם בוואטסאפ)

חיים יפרח: 050-9113013 (זמין גם בוואטסאפ)

אביחי אלעזרה: 052-3463966

משרדי הישיבה: טל- 03-9527175 | מייל- hazder-s@zahav.net.il

רח מרדכי אנילביץ 34, ראשון לציון | <https://www.rly.org.il>

להצטער בצרת חברו

והסיבה שלא מרגישים היא בגלל שהבשר עצמו של האדם התגשם והתעבה, כמו שעניי רואות כמה בני אדם שעורות אצבעותיהם וידיהם עב וגס, ויש שעורותיהן כבשרם ממש. וזה ברור שהבודקים שהעור שלהם דק ירגישו בבדיקת הסכין בבשר, והאמוראים היה להם בשר חי וטהור, ממילא היו יכולים להרגיש בבדיקה.

ומה הסיבה שלאמוראים היה בשר חי וטהור, ואילו בשרם של האנשים בתקופות מאוחרות יותר התגשם יותר, אומר הפרי תואר שתי סיבות לכך. האחת. 'לצד טהרת נפשם היה בשרם כזכוכית לבנה' דהיינו שטהרת לבו של האדם משפיעה באופן ישיר על בשרו הגשמי, כך פועלים הדברים בעולמו של הקב"ה, שכאשר מצחצח אדם נפשו, גם בשרו מתעדר יחד עמה.

אבל יש לו לרבי חיים בן עטר, סיבה נוספת, כדי להסביר את עדינות בשרם של האמוראים, והיא הנוגעת לעניינינו, "ואיבעית אימא, שעדיין לא האריכו כל כך בגלות ולא שבעו מי רוש (עשב מר - רש"י דברים לב, לב) היגונות והצרות - ולזה בשרם מפונק. מבהיל על הרעיון - האמוראים שעדיין לא השתקעו בגלות, ועדיין לא עברו על ראשם כל הצרות הפוקדות אותנו, היה גם בשרם עדין ומפונק. אבל אנחנו - שכבר שבענו יגונות - בשרנו עב וגס. עכשיו נעשה קל וחומר פשוט, אם הצרות משפיעות על החומר, על אחת כמה וכמה שיש להן השפעה על הנפש, הנעשית אף היא עבה וגסה, ואין בכוחה להרגיש את הצרות, וממילא בשרינו אינו נעשה חידודין חידודין. כל זה מלמד זכות על עם ישראל (אוצר אפרים - בפרשתנו).

המשגיח דפוניבו' הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, היה מביא את דבריו של רש"י בפרשתנו על המילים "ויחד יתרו" - שנעשה בשר חידודין חידודין, מיצר על איבוד מצרים, היינו דאמרי אינשי גיורא עד עשרה דרי לא תבזי ארמא באפיה". והיה אומר על כך רבי חזקיל, אם בשרו של גוי המצטער על איבוד חבריו, נעשה חידודין חידודין, הרי שיהודי השומע בצרת יהודים ובשרו לא נעשה חידודין, אינו בן אדם כלל.

ובאמת, גדולי ישראל האמתיים כואבים את כאבו של עם ישראל ומתייסרים מאוד כששומעים הצרות הפוקדות משפחות רבות, אבל כדי 'להמתיק' מעט את דבריו של ר' חזקיל, וללמד מעט זכות על עם ישראל, נצטט כאן קדם מתוך דבריו המופלאים של בעל הפרי תואר על שלחן ערוך יורה דעה, הלא הוא רבי חיים בן עטר ז"ע, בעל אור החיים הק' על התורה. מתוך הדברים נוכל להבין מדוע יש כאלה שבשרם אינו נעשה חידודין חידודין למשמע הצרות המתגברות.

בשו"ע יו"ד בהלכות שחיטה (סימן יח הלכה ט') כתב: שבדיקת סכינין צריכה אבישרא, היינו שצריך לבדוק את הסכין גם על הבשר עצמו (של הבודק), ולא רק הציפורן.

הפרי תואר מנסה להסביר מדוע לא ראינו כיום שעושים זאת, ובתוך דבריו יש דברים מופלאים מאוד, שיש בהם משום לימוד זכות על עם ישראל.

הסיבה שלא בודקים את הסכין בבשר, אומר בעל האור החיים, היא משום כי אין אדם מרגיש בה כל עיקר,

מדוע הוצרכו מאה ועשרים ריבוא מלאכים!?

רבינו האור החיים הק' בספרו חפץ ה' על הש"ס מבאר באופן אחר: יתכן שגם מצד אמירת נעשה ונשמע, אף אם לא היו מקדימים את ה"נעשה" ל"נשמע", היו זוכים לכתרים. אולם הרי ידוע הכלל ש"אין מלאך אחד עושה ב' שליחויות", ואם כן לכאורה לא יתכן שמלאך אחד יניח שני כתרים משונים זה מזה - אחד כנגד "נעשה" ואחד כנגד "נשמע", ולכן דקדק בלשונו ואמר "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, כי ה"נעשה" כשלעצמו כבר מחייב גם את השמיעה, כי אי אפשר לעשות בטרם שומעים איך ומה לעשות, ואם כן במצב זה השמיעה והעשייה הם דבר אחד, ולכן הספיק מלאך אחד לכל שני כתרים ובסך הכל שישים ריבוא מלאכים. אולם כאשר חטאו ישראל, היה צורך במלאך נפרד לכל כתר, כי עתה אין לא שמיעה ולא עשייה, ואם כן הם שני עניינים נפרדים - הזקוקים לשני מלאכים שונים...

ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה (יט, ח). דרש רבי סימאי: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו שישים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים - אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. וכיון שחטאו ישראל, ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום (שבת פח.).

'מקשים העולם' מדוע להנחת הכתרים על ראש ישראל הספיקו שישים ריבוא מלאכים, ואילו להסרתם מראש ישראל לאחר שחטאו היה צורך במאה ועשרים ריבוא מלאכים? התוספות (שבת פח. ד"ה ירדו) מיישבים זאת על פי הכלל "גדולה מידה טובה ממידת פורענות", ולכן מלאך טוב יכול היה לקשור ב' כתרים אולם מלאך חבלה לא היה לו כח להסיר כתר אחד.

אורו לילדים

אביטל לוי

שלום לכם חברים,

הרב קוק היה כהן והיה רגיל לברך את המתפללים מידי יום בתפלת שמונה עשרה בברכת כהנים. אבל, בנגוד למנהג בירושלים, בחיפה לא נהגו כך. שם הכהנים היו מברכים ברכת כהנים רק בזמנים מיוחדים, כמו שנהגו בחוץ לארץ. האם הרב קוק היה מותר על הברכה כשהיה בחיפה? לא. הוא אהב כל כך את כלם ורצה לברך גם בימים בהם לא נהגו לברך. מה עשה כדי לא לפגוע במנהג אנשי המקום מצד אחד, וגם לא להפסיד את ברכת הכהנים מצד שני? הוא ברח את המתפללים לאחר התפלה.

שנזכה ללכת לאורו.

ע'לכם, אורי ואורי.

מורי: אתמול באמצע התפלה

בבית הספר היה רעש חזק של ברד. היו כמה ילדות שמיד רצו לחלונות לראות את הברד. גם אני רציתי ללכת לחלון, האמת היא שהסתקרנתי לראות אם יורד גם שלג... אבל בכל זאת לא הלכתי והתאפקתי עד לסיים התפלה.

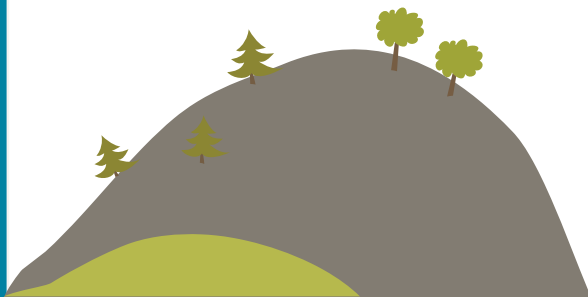
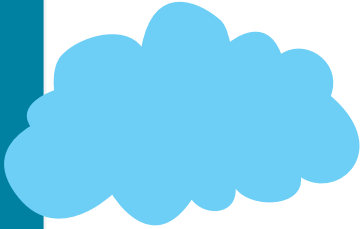

אורי: כל הכבוד לך. את צודקת שלפעמים

יש דברים שמסקרנים אותנו או מסיחים את דעתנו אבל כמוכן שהתפלה חשובה יותר... פעם אחת, היתה רעידת אדמה, בדייק כשהמתפללים בישיבתו של הרב קוק היו באמצע תפלת ערבית. מרב בהלה כלם ברחו. כלם, חוץ מהרב קוק. יתכן שהם חששו לפקוח נפש, אבל אני חושב שהרב היה מרכז כל כך בתפלה עד שיתכן שהוא כולל לא הרגיש במה שקרה.

מה הקשר?

כיצד קשור כל אחד מהאירים הבאים לפרשת השבוע?

את הפתרונות לחידות שלחו אלינו לכתבת המייל של המדור:
leoroletzeirim@gmail.com

אורי ואורי במסע אל העבר

אורי ואורי התקרבו בשקט אל הנער הצעיר. סקרניים לראות מה הוא כותב שם תוף כדי זמזום. אף מרב סקרנות, מורי לא הבחינה במים הזורמים ממש בדרך בה היא צועדת. זרם מים היוצא מהנהר הגדול. רגלה נכנסה אל המים הקרירים. "אור" נפלטה מפיה אנחה קלה. אורי הביט בה במבט האומר "שקט!" שניהם ידעו שאסור שישמעו אותם. מורי הביטה באורי במבט מתנצל וסמנה לו שיזהר מהאבן הגדולה שהוא כמעט נתקל בה. עכשו שניהם המשיכו ללכת בזהירות. הם ממש לא רוצים שהנער יבחין בהם. בטח שלא ישאל אותם מהיכן הם.

המשך יבוא...

נשמח לשמוע מכם:
leoroletzeirim@gmail.com

שו"ת "באורות" ?!

ש.
באיזה מידה כדאי להתחזק בעבודת ד'?

ישנו תהליך כללי בחברה של התלוננות. ככל שאדם יותר ביקורתי ומסוגל להסביר איך גם מה שנראה כהצלחה הוא בעצם כישלון - הוא נחשב יותר חכם. תהליך זה פוגע בתחומים רבים. אחד הקשיים המרכזיים שבעולם הזוגיות שבדורנו, הוא משום שאנשים חווים ומתמקדים רק בצדדים השליליים שבאחר.

כמובן שלכל דבר יש מקום, וביקורת היא כלי חשוב שבאמצעותו ניתן לערוך חשבון נפש ולהשתפר. אבל ברגע שהפרשנות הפסימית והשלילית היא הדומיננטית רב הנזק על התועלת.

בסופו של דבר מי שלא מאמין ומוצא איך החברה היא טובה, יתקשה למצוא גם בעצמו את נקודות הטוב. אבל, מי שמביט בעין טובה על עצמו ועל האחר, ימצא בקלות גם את האמונה בריבוננו של עולם ובניצחון של הטוב על הרע.

הרב קוק מסביר שמידה זו של עין טובה והיכולת להכיר את הטוב היא בעצם המידה שאיתה אנחנו פותחים את היום והיא הבסיס לכל עבודת ד' שבהמשך. לפני שאנחנו מתחילים את הריצה של הבוקר אנחנו אומרים (למי שאמר זאת כשהיה ערני מספיק וזוכר) - "מודה אני".

אפשר להתעורר, להסתכל בחלון ולמצוא עולם רגיל. עולם אפור בלי יותר מידי מה להתפעל. חכמים מדריכים אותנו: אף פעם אל תסתכל על שום דבר כמובן מאליו. בכל דבר חפש ומצא את הברק האלוקי. להתלהב ולהעריך כל פירור ומיליגרם של טוב שקיים וקורה לנו - ואז תמצא את הטוב שבך ואת ד'.

"מודה" ... צִהְלַת הַחַיִּים הָרֵאשׁוֹנָה, הַפּוֹגֶשֶׁת אֶת הָאָדָם בְּהַקִּיצוֹ מִשְׁנֵתוֹ וּמוֹצֵא הוּא לְפָנָיו עוֹלָם מְלֵא וְחֵדֵשׁ בְּכָל מְלֵאוֹ וְטוֹבוֹ, הוּא מְרִימָה אֶת אוֹר הַשֵּׁכֶל הַפְּנִימִי לְהַפְּיֵר אֶת אוֹר הַחַיִּים וְיִזוֹ... לְרֵאוֹת אֶת נִשְׁמַת אוֹר חַי הָעוֹלָמִים בְּיַפְעַת מִפְעֻלָּה... (עולת ראייה עמ' א).

פינת השו"ת מחכה לשאלות שלכם! במייל או בקבוצות הווצאפ. עומר דוידוביץ. שאלות למדור השו"ת ובקשת הצטרפות לקבוצות הווצאפ ניתן לשלוח למייל: omerymh@gmail.com או ל: 050-6514877

באור צעיר

בראי"ה ובהתבוננות פנימית

אביטל לוי חזון של הקשבה

איך אתם מדמיינים אדם שיש לו חזון? כנראה כאדם עם אמירה ברורה. חידוש. אומץ לעמוד מול כל העולם ומול כל מכשול ולומר את מה שהוא רוצה לומר לעולם. נכון?

המילה חזון היא מילה נרדפת למילה נבואה. נביא, העומד מול העם, ואומר את דברו. מתחבר עם הציור שציירנו קודם? עדיין כן.

אבל, מי היה אבי הנביאים? משה רבנו. העניו מכל אדם. זה שלא רצה ללכת לדבר עם פרעה. זה שלא ידע מה להשיב לבנות צלופחד. זה שכל כולו היה הקשבה לעם שעמד על פתח אוהלו מבוקר ועד ערב, וברגע שהציעו לו לחלוק את התפקיד עם אנשים נוספים הוא עשה זאת בשמחה וצרף אותם לשפיטת העם.

מה הייתה הנבואה של משה רבנו? איזה גילוי ואיזו אמירה היא הביאה לעולם? שום דבר משל עצמו. אלא- הקשבה אמיתית וקבלה של דבר ה'. הלא הוא - התורה.

"הַגְדֹּלָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁל הָאָדָם, הַמְתַעֲלָה מֵעַל כָּל גְּדֹל וְנִשְׁגָב, הִיא הַהִסְתַּגְּלוֹת לְשִׁמְעַת בְּקוֹל ה'. לֹא לְחֵדֵשׁ מַעֲצָמוֹ, לֹא לְהַעֲמִיד חֲזוֹן, לֹא לְהַתְחַזֵּק בְּעֲצָמֵי הַכּוֹחוֹת הַמְּגֻבְּלִים אֲשֶׁר לְאָדָם וְלִכָּל נוֹצֵר, כִּי אִם לְקַבֵּל. וּמִשָּׁה אֲדוֹן הַנְּבִיאִים, הָעֲנִיּוֹ שֶׁכָּבַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה, הוּא בָּא אֶל הָעֲלִיּוֹנִיּוֹת הָאֵלֶּת, אֲשֶׁר סִגְּלוּ לָהּ הָעֲנָנָה 'הַגְּדוֹלָה מִכָּל' (עולת ראייה ב' עמ' קנט).

לא תמיד קל לנו לקבל. להקשיב. קשה לא רק לשמוע ביקורת מאחרים אלא גם עצות. לרובנו קל יותר לנסות ולטעות מאשר להקשיב לאלו שעשו זאת לפנינו ולשמוע את עצותיהם. אבל אולי מפרשת השבוע, המתחילה במשה שקיבל עצה מחותנו, יתרו, וממשיכה בקבלת התורה על ידי משה רבנו, ננסה לאמץ לעצמנו מעט ממידותיו של משה. קצת פחות לומר. קצת יותר - להקשיב.

הערות, הארות ושאלות יתקבלו בברכה במערכת המדור: leoroletzeirim@gmail.com

שאלות למדור השו"ת ובקשת הצטרפות לקבוצות הווצאפ ניתן לשלוח למייל: omerymh@gmail.com או ל: 050-6514877
רוצים לקבל את המדור אליכם לווצאפ? רוצים לשלוח שאלות למדור השו"ת? קבוצת ווצאפ שקטה לקבלת העלון ושתי קבוצות פתוחות לדיונים. סרקו ובחרו את הקבוצה הרצויה... מחכים לכם!

הזדמנות אחרונה להצטרף להצלחה

פרי בסט בלב לוד המתחדשת

דירות אחרונות

החלה הבנייה

הטבת מימון אטרקטיבית או מסלול תשלומים ייחודי

דירות 4 חדרים החל מ- **1,290,000 ₪**

"פרי בסט", פרויקט מגורים חדשני הממוקם בליבה של לוד המתחדשת, שדורגה זו השנה השנייה ברציפות במקום הראשון כהעיר המובילה בתשואה בנדל"ן. הפרויקט מוקף במוסדות חינוך, מרכזים מסחריים וממוקם בקרבת תחנת הרכבת וצירי תנועה מרכזיים. בפרויקט תמהיל דירות מגוון של 6, 5, 4, 3 חדרים ופנטהאוזים.

הפרויקט משווק כקבוצת רכישה מפוקחת

***5066**

www.perinadlan.co.il

יוצא לאור ע"י:

רח' הרב צבי יהודה 12 ירושלים | טלפון: 02-6524793
דוא"ל: Mercazarav@gmail.com

אורות אברהם
מוסיפים אור

כתובת: רח' גולדה מאיר 7, קומה 1, בית עליאש נס ציונה | טלפון: 054-6989797 | דוא"ל: orotavraham@eldadperi.co.il | אתר: www.orotavraham.com
עריכה: תודעה יהודית - הרב שי הירש | עימוד ועיצוב: אליגטור עיצובים | מדור הילדים ואור צעיר - כתיבה ועריכה: אביטל לוי והרב עומר דוידוביץ',
איור: רננה אנסבכר | ייעוץ פדגוגי - ד"ר רונאל עטייה ('אורות ישראל') | לקבלת העלון בווטצאפ: 054-6989797

הגיליון מוקדש לע"נ ר' אברהם בן פריחה ז"ל • מרים בת זוהרא • רבי שלום בן יקות • ר' יוסף בן תמו ז"ל • ר' יעיש בן אסתר ז"ל
• ר' אברהם בן לאה ז"ל • יואל בן מינדלה ז"ל • סופיה בת בלה